

Projekta iesnieguma un projekta noslēguma zinātniskā pārskata izvērtēšanas ekspertu atlasē vadlīnijas

Saturs

Ievads	1
1. Projekta iesnieguma tematikas identificēšana	2
2. Ekspertu atlasē kritēriji	2
3. Ekspertu pieaicināšanas procedūra	4

Ievads

1. Latvijas Zinātnes padome (turpmāk – padome) organizē ar padomes 2020. gada 07. septembrī apstiprināto “Fundamentālo un lietišķo pētījumu 2020. gada zinātnieku individuālo projektu iesniegumu atklātā konkursa nolikumu” (turpmāk – nolikums) noteikto projektu iesniegumu un projekta noslēguma zinātnisko pārskatu zinātnisko izvērtēšanu, pamatojoties uz Ministru kabineta 2017. gada 12. decembra noteikumiem Nr. 725 “Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu izvērtēšanas un finansējuma administrēšanas kārtība” (turpmāk – MK noteikumi).

Nolikuma 5. pielikums “Projekta iesnieguma un projekta noslēguma zinātniskā pārskata izvērtēšanas ekspertu atlasē vadlīnijas” (turpmāk – vadlīnijas) apraksta zinātniskās izvērtēšanas ekspertu atlasē (turpmāk – ekspertu atlasē) kārtību.

2. Ekspertu atlasē mērķis ir identificēt zinātniekus, kuru kvalifikācija atbilst izvērtējamā projekta iesnieguma vai projekta noslēguma zinātniskā pārskata tematikai, ņemot vērā labās prakses piemērus Latvijā un Eiropas Savienībā, *peer review* (latviski bieži tulkots kā “līdzinieku vērtēšana” vai “profesionālapskate”) principus, kā arī tiekšanos uz zinātnisko izcilību.

3. *Peer review* princips nosaka, ka projekta iesniegumu un projekta noslēguma zinātnisko pārskatu izvērtējošo ekspertu kvalifikācija, zināšanas un pieredze ir līdzīga vai augstāka par projekta vadītāja kā projekta zinātniskās grupas līdera kvalifikāciju, zināšanām un pieredzi.

4. Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu 2020. gada atklātā konkursā (turpmāk – konkurss) ietvaros ievēro konfidencialitātes principus, personas datu aizsardzību, tajā skaitā padome nodrošina ekspertu identitātes neatklāšanu. Vienlaikus padome nodrošina to, ka projekta iesniegumos un projekta noslēguma zinātniskajos pārskatos iekļautā informācija ir konfidenciāla un tā tiek atklāta tikai ar izvērtēšanu saistītajam personu lokam (padomes darbinieki, projekta sekretāri, eksperti un padomes ekspertu komisijas).

5. Ekspertu atlasē saskaņā ar nolikumu un vadlīnijām veic projekta sekretāri. Projekta sekretāri nodrošina projektu iesniegumu un projekta noslēguma zinātnisko pārskatu zinātniskās izvērtēšanas organizēšanu.

6. Lai nodrošinātu augstākā līmeņa zinātnisko ekspertīzi katrā zinātnes nozaru grupā, projekta sekretāriem padome nosaka minimālās prasības – vismaz maģistra grāds kādā no zinātnes nozarēm attiecīgajā zinātnes nozaru grupā. Ieteicams zinātniskā doktora grāds. Projekta sekretāram ir nepieciešamas zināšanas, lai varētu plaši orientēties vairākās zinātnes nozarēs attiecīgajā zinātnes

nozaru grupā, kā arī vispārīgi pārzināt citas zinātnes nozaru grupas, lai varētu konsultēties ar citiem projektu sekretāriem par izvērtēšanas organizēšanu starpdisciplināriem projektiem.

1. Projekta iesnieguma tematikas identificēšana

7. Lai nodrošinātu atbilstoši kvalificētu ekspertu atlasī, projekta sekretāri sākotnēji iepazīstas ar projekta iesniegumiem un projekta noslēguma zinātniskajiem pārskatiem, identificējot to tematiku.

8. Pēc projektu iesniegumu iesniegšanas termiņa notecējuma padome Nacionālajā zinātniskās darbības informācijas sistēmā (turpmāk – informācijas sistēma) sadala saņemtos projektu iesniegumus atbilstoši nolikuma 6. punktā noteiktajām zinātnes nozaru grupām un nodod tos attiecīgajiem projekta sekretāriem. Projekta iesniegumam ar divām vai vairāk zinātnes nozarēm nosaka galveno zinātnes nozari atbilstoši projekta iesnieguma A daļas “Vispārīgā informācija” 1. nodaļā norādītajai pirmajai zinātnes nozarei, pēc kuras vadoties, padome grupē attiecīgos projektu iesniegumus. Projekta sekretāriem ir nodrošināta pieeja tikai to projektu iesniegumiem, kuriem attiecīgie projekta sekretāri organizēs zinātnisko izvērtēšanu.

9. Padome katrā nozaru grupā sastāda projektu iesniegumu sarakstu, nosakot atbilstošo projekta sekretāru katra projekta iesnieguma zinātniskās izvērtēšanas organizēšanai. Sarakstā latviešu un angļu valodā norāda:

- 9.1. projekta reģistrācijas numuru;
- 9.2. projekta nosaukumu;
- 9.3. projekta iesniedzēju un projekta sadarbības partneri (ja attiecināms);
- 9.4. projekta zinātnes nozari (vai vairākas zinātnes nozares);
- 9.5. projekta zinātnes nozaru grupu;
- 9.6. projekta iesniegumā norādītie atslēgas vārdi;
- 9.7. projekta kopsavilkumu.

10. Ja kādam no projekta sekretāriem ir interešu konflikts ar attiecīgo projekta iesniedzēju, visi projekta sekretāri kopīgā sapulcē vienojas par attiecīgā projekta iesnieguma nodošanu cita projekta sekretāra kompetencē.

11. Projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātnes nozare nevar atšķirties no projekta iesniegumā norādītās, līdz ar to nav nepieciešams atkārtoti grupēt projektus atbilstoši zinātnes nozarēm.

12. Projekta noslēguma zinātnisko pārskatu zinātniskajai izvērtēšanai ieteicams pieaicināt ekspertus, kuri jau veikuši projekta iesnieguma zinātnisko izvērtēšanu. Tādā gadījumā nav jāveic parastā ekspertu atlasē procedūra, taču atkārtoti jāpārlicinās par to, vai ekspertiem nav radies interešu konflikts ar projekta iesniedzēju, kā arī ekspertiem ir jāparaksta apliecinājums par interešu konflikta neesamību un apņemšanos ievērot konfidencialitāti.

2. Ekspertu atlasē kritēriji

13. Projekta sekretārs projekta iesnieguma zinātniskajā izvērtēšanā atlasē divus ekspertus:

- 13.1. eksperts, kurš veic tikai projekta iesnieguma individuālo izvērtēšanu;
- 13.2. eksperts, kuru nosaka par projekta iesnieguma reportieri (turpmāk – reportieris), veic projekta iesnieguma individuālo izvērtēšanu un sagatavo projekta iesnieguma konsolidēto vērtējumu (ierasti tas ir eksperts ar lielāku pieredzi, ņemot vērā nolikuma 37. punktā noteikto), kuru paraksta abi eksperti.

15. Projekta sekretāri ekspertus atlasa Eiropas Komisijas ekspertu datubāzē (turpmāk – ekspertu datubāze). Kā palīgriekus var izmantot *Scopus* datu bāzi, ekspertu meklēšanas rīku *Expert Lookup*, *Web of Science*, kā arī *Google Scholar*.

16. Pirmais paņēmiens – ekspertu meklēšana, izmantojot projekta iesniegumā noteiktos atslēgas vārdus dažādās kombinācijās.

17. Otrais paņēmiens – projekta sekretārs identificē zinātniekus, kuri citē projekta vadītāja publikācijas. Tādējādi būs lielākas iespējas, ka attiecīgais zinātnieks var nodrošināt ekspertīzi attiecīgajā jomā. Tomēr, izmantojot šādu paņēmienu, projekta sekretāram pastiprināti jāpārbauda iespējamais interešu konflikts, jo zinātnieki, kuri citē projekta vadītāju, var būt attiecīgā projekta iesnieguma zinātniskās grupas dalībnieku līdzautori.

18. Katram projekta iesniegumam un projekta noslēguma zinātniskajam pārskatam piesaista divus ekspertus, no tiem vienu nosaka par reportieri. Abiem ekspertiem ir jābūt neatkarīgiem un savstarpēji nesaistītiem zinātniskajā sadarbībā (ja iespējams).

19. Ņemot vērā, ka eksperti var atteikt veikt zinātnisko izvērtēšanu, projekta sekretāri sastāda piemēroto ekspertu sarakstu katram projekta iesniegumam un noslēguma zinātniskajam pārskatam, lai atteikuma gadījumā varētu pieaicināt citu ekspertu.

20. Projektu iesniegumos un noslēguma zinātniskajos pārskatos ar divām vai vairāk zinātnes nozarēm izvērtēšanā pieaicina atbilstošus ekspertus, kas nosegtu projekta iesniegumā visas iesaistītas zinātnes nozares. Projekta sekretāram jāņem vērā, ka dažādās zinātnes nozarēs atšķiras vērtēšanas tradīcijas. Ja projekta iesniegumā un projekta noslēguma zinātniskajā pārskatā ir pārstāvētas vairāk nekā divas nozares, jāmeklē eksperti ar pieredzi vairākās zinātnes nozarēs. Kompetenci konkrētās zinātnes nozarēs var noteikt, ņemot vērā eksperta publikācijas un citus zinātniskās darbības rezultātus atkarībā no zinātnes nozares.

21. Ekspertam nevar būt interešu konflikts attiecībā pret projekta iesniedzēju. Kad projekta sekretārs atrod ekspertu datubāzē ekspertu, pārliecinās par interešu konflikta neesamību, piemēram, ņemot vērā starptautiskajā datubāzēs redzamās zinātniskās publikācijas (*Scopus*, *WoS* un *Google Scholar*), kā arī izskata potenciālā eksperta CV (ja tāds ir pieejams). Eksperts nedrīkst būt attiecīgā projekta iesniegumā un projekta noslēguma zinātniskajā pārskatā norādītajā zinātniskās grupas sastāvā.

22. Zinātnes nozarēs, kurās ir pieejama statistika par *Science Citation Index* indeksētajām publikācijām, kā vienu no kritērijiem var noteikt publikāciju skaitu ekspertam, vienlaikus ņemot vērā eksperta zinātnisko aktivitāti pēdējo divu gadu laikā. Zinātnes nozarēs, kurās zinātniskās publikācijas netiek starptautiski indeksētas, bet, piemēram, tiek retāk izdoti apjomīgi krājumi (tajā skaitā, monogrāfijas) vai kolekcionēti dati ilgākā laika posmā, šo kritēriju nevar ņemt vērā.

23. Sociālo zinātņu, humanitāro un mākslas zinātnes nozarēs jāņem vērā zinātniskā aktivitāte pēdējo piecu gadu laikā, kā arī zinātnieka akadēmiskās pieredzes līmenis, piemēram, akadēmiskais statuss u.c. kritēriji. Ja projekta iesniegums ir sociālajās zinātnēs vai humanitārajās un mākslas zinātnēs, inženierzinātnēs un tehnoloģijās, eksperta zinātniskā aktivitāte bieži vien nav nosakāma starptautiskajās zinātnisko publikāciju datubāzēs, līdz ar to nepieciešamā informācija jāmeklē eksperta CV, ja tādi ir pieejami, vai ekspertu datubāzē.

24. Projekta sekretāriem ir ieteicams ņemt vērā eksperta Hirša indeksu (H-indekss), kas ir viens no starptautiskajiem standartiem, lai noteiktu zinātnieku kvalifikāciju. Ieteicams, ka eksperta H-indekss ir vienāds vai lielāks par projekta vadītāja H-indeksu. Jāņem vērā, ka H-indekss nav

kritērijs bez trūkumiem. Vairākās zinātnes nozaru grupās tam nav lielas nozīmes, ņemot vērā nozaru publicēšanās tradīcijas (piemēram, sociālajās, humanitārajās, inženierzinātnēs un datorzinātnēs). H-indeksu kā kritēriju var lietot tikai kopā ar citiem nosacījumiem, kas noteikti nolikuma 37. punktā un šajā nodaļā. Vienlaikus jāņem vērā, ka eksperti ar ļoti augstu H-indeksu visbiežāk ir ļoti aizņemti, līdz ar to pastāv risks, ka viņi atteiks projekta iesnieguma zinātnisko izvērtēšanu vai laika trūkuma dēļ viņiem nebūs iespējas to izdarīt gaidāmajā kvalitātē.

25. Ekspertam ir iepriekšēja pieredze projektu vērtēšanā. Iepriekšējo pieredzi projektu vērtēšanā var redzēt, piemēram, ekspertu datubāzē (ja ir sniegta informācija), taču vienlaikus jāpārbauda sniegtās informācijas aktualitāte.

26. Vērā ņemams kritērijs eksperta piemērotības noteikšanai ir dalība ekspertu paneļos, projektu uzraudzības padomēs, profesionālās biedrībās un apvienībās, kā arī zinātnisko žurnālu redakcijās. Kā minēts iepriekš, to var noteikt vai nu ekspertu datubāzē, vai no eksperta CV, ja tāds ir pieejams.

3. Ekspertu pieaicināšanas procedūra

27. Projekta sekretārs sastāda sarakstu ar piemērotajiem ekspertiem attiecīgā projekta iesnieguma un projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātniskajai izvērtēšanai (turpmāk – ekspertu saraksts), kurā iekļauj šādus rādītājus:

- 27.1. projekta iesniegumam atbilstošā zinātnes nozaru grupa atbilstoši nolikuma 6. punktam;
- 27.2. projekta iesnieguma pirmā zinātnes nozare atbilstoši Ministru kabineta 2018. gada 23. janvāra MK noteikumiem Nr. 49 “Par Latvijas zinātnes nozarēm un apakšnozarēm” un nolikuma 21. un 22. punktam;
- 27.3. eksperta vārdu un uzvārdu;
- 27.4. reportiera vārdu un uzvārdu;
- 27.5. eksperta/reportiera rezidences valsti;
- 27.6. atslēgas vārdus atbilstoši eksperta/reportiera pētniecības tematikai.

28. Ekspertu sarakstā iekļauj vismaz divus ekspertus, taču, ņemot vērā iespējamību, ka tie var atteikties piedalīties izvērtēšanā, ieteicams iekļaut sarakstā vairāk ekspertu. No ekspertu saraksta neuzaicinātos ekspertus var pieaicināt arī vēlāk, organizējot zinātnisko izvērtēšanu projekta noslēguma zinātniskajam pārskatam, ja rodas tāda nepieciešamība.

29. Projekta sekretārs elektroniskā vēstulē izsūta uzaicinājumu izvērtēt projekta iesniegumu ekspertam un reportierim. Vēstulē iekļauj šādu informāciju

- 29.1. informācija par konkursu;
- 29.2. projekta iesnieguma zinātnes nozari, tematiku raksturojošos nosaukumus (atslēgas vārdi no projekta iesnieguma);
- 29.3. zinātniskās izvērtēšanas nosacījumus un termiņus (tajā skaitā iespējamo vērtējamo vienību (projekta iesniegumu) skaitu);
- 29.4. uzaicinājumu kļūt par ekspertu un/vai reportieri;
- 29.5. samaksas apmēru par zinātnisko izvērtēšanu;
- 29.6. eksperta atbildes termiņu.

30. Kad eksperts un/vai reportieris ir piekritis veikt izvērtēšanu, projekta sekretārs nosūta sekojošu informāciju:

- 30.1. projekta iesnieguma nosaukums;
- 30.2. projekta iesniedzēja nosaukums;
- 30.3. projekta vadītāja vārds un uzvārds;
- 30.4. projekta iesniegumā norādītā zinātnes nozare vai nozares;

- 30.5. projekta iesnieguma vai projekta noslēguma zinātniskā pārskata kopsavilkums;
- 30.6. projekta iesniegumā norādītie atslēgas vārdi;
- 30.7. nolikuma 7. pielikums “Apliecinājums par interešu konflikta neesamību un apņemšanos ievērot konfidencialitāti”.

31. Eksperts apliecina interešu konflikta neesamību pirms eksperta līguma noslēgšanas ar padomi. Pēc eksperta līguma parakstīšanas padome nodrošina ekspertam pieeju projekta iesniegumam vai projekta noslēguma zinātniskajam pārskatam un citiem zinātniskajai izvērtēšanai nepieciešamajiem materiāliem (tai skaitā vadlīnijas informācijas sistēmas izmantošanai).